

היום נלמד בעזרת ה':

כתובות דף נז

(המשך מעמוד קודם)

אחתיה דרמי בר חמא: אחותו של רמי בר חמא היתה נשואה לרב אויא, נאבד שטר כתובתה והם באו לשאול את רב יוסף מה לעשות.

זו דברי רבי מאיר: הסובר במשנה שהמתנה לבתולה פחות ממאתיים התנאי בטל ובעילתו בעילת זנות כי היא לא סומכת עליו שהוא יתן לה את המגיע לה. ולשיטתו אסור לאדם לשהות עם אשתו בלא כתובה כי היא לא סומכת שהוא יתן לה וחוששת שמא כשתבוא לפרוע אותה הוא יטען שכבר פרע לה. אבל לדעת חכמים לא חוששים שאין לה סמיכות דעת בלא כתובה, ולכן יכול אדם לשהות עם אשתו אפילו כמה שנים בלא כתובה.

אי הכי זיל כתוב לה: לאחר ששמע רב יוסף את דברי אביו שהלכה כרבי מאיר אמר לבעל שילך ויכתוב כתובה חדשה לאשתו.

*

הגמרא חוזרת למחלוקת רבי יהודה ורבי יוסי בעמוד הקודם: האם הבעל יכול לעשות תנאי לפחות מהכתובה דוקא בשטר (כשהיא כותבת לו שובר התקבלתי), או אפילו כשהיא מוחלת לו בעל פה.

מחלוקת בתחילה: הגמרא תבאר בסמוך את כוונת הדברים.

אמר רבי אבהו: לי פירש רבי יוחנן ואמר: אני (רבי יוחנן) ורבי יהושע בן לוי לא חולקים כי כל אחד מאיתנו קרא 'לתחילה' ו'סוף' על ענין אחר. דהיינו רבי יהושע בן לוי אמר שהמחלוקת (האם מועיל תנאי בעל פה) היא רק 'בתחילת חופה' = קודם החופה, ואילו 'בסוף הביאה' = לאחר הביאה לכולי עלמא אינה יכולה למחול בעל פה, מכיון שהיא כבר זכתה בכתובה והאמירה אינה כלום אלא אם כן תכתוב שובר שקיבלה חלק מהסכום.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

ואילו רבי יוחנן שאמר בין בתחילה ובין בסוף מחלוקת התכנין 'מתחילת חופה' קודם החופה ועד 'סוף חופה' לאחר החופה קודם הביאה. אבל הוא מודה לרבי יהושע בן לוי ש'בסוף הביאה' לאחר הביאה לכולי עלמא אינה יכולה למחול.

עד כאן דברי רב דימי, הגמרא מביאה נוסח אחר בשם רבין:

אמר רבי אבהו וכו': רבי יהושע בן לוי אמר שהמחלוקת (האם מועיל תנאי בעל פה) היא רק 'בסוף חופה' = לאחר החופה, אבל 'בתחילת חופה' = קודם החופה לכולי עלמא יכולה למחול בעל פה.

ואילו רבי יוחנן שאמר בין בתחילה ובין בסוף מחלוקת התכנין 'מתחילת ביאה' לאחר החופה קודם הביאה ועד 'סוף ביאה' לאחר הביאה. אבל הוא מודה לרבי יהושע בן לוי שבתחילת החופה לכולי עלמא יכולה למחול.

אמר רב פפא: מדברי רבי אבהו נמצא שרבי יהושע בן לוי ורבי יוחנן לא חולקים, אבל רב דימי ורבין כן חולקים א. האם קודם החופה יש מחלוקת או אין מחלוקת (ולכו"ע יכולה למחול). ב. האם לאחר הביאה יש מחלוקת או אין מחלוקת (ולכולי עלמא לא יכולה למחול).

רב פפא אומר שלולי דבריו של רבי אבהו הוא היה אומר להיפך: רבי יהושע בן לוי ורבי יוחנן כן חולקים, ואילו רב דימי ורבין לא חולקים. **רב דימי אמר שלדעת רבי יהושע בן לוי מחלוקת בתחילה אבל בסוף לכו"ע אינה מוחלת בעל פה, רבין אמר שלדעת רבי יהושע בן לוי מחלוקת לבסוף אבל בתחילה לכו"ע מוחלת בעל פה.** דהיינו רבין התכנין שהמחלוקת 'בסוף החופה' = לאחר החופה קודם הביאה, ואילו רב דימי התכנין שהמחלוקת 'בתחילת הביאה' = קודם הביאה לאחר החופה. ושניהם מודים ש'בתחילת החופה' = קודם החופה לכולי עלמא יכולה למחול, ואילו 'בסוף הביאה' = לאחר הביאה לכולי עלמא אינה יכולה למחול.

מאי קמ"ל: מה בא רב פפא לומר לנו, הרי רבי אבהו כבר פירש את המחלוקת משמו של רבי יוחנן אחרת ממה שהיה יכול רב פפא לפרש?

הגמרא מבארת: רב פפא בא ללמד אותנו כללי: כשיש לנו מחלוקת של אמוראים (רב דימי ורבין) שנחלקו במחלוקת קודמת של אמוראים (רבי יהושע בן לוי ורבי יוחנן) ויש לנו שתי אפשרויות לבאר את המחלוקת א. ששני האמוראים הראשונים נחלקו ואילו שני האמוראים האחרונים לא נחלקו. ב. ששני האמוראים הראשונים לא חולקים ושני

האמוראים האחרונים נחלקו בדעתם של הראשונים. עדיף לנו לבחור באפשרות הראשונה, כי באפשרות השניה נמצא שאחד מהאמוראים האחרונים משקר (בטעות) בדעתו של האמורא הראשון, שהרי לא יתכן ששניהם אמת. אבל באפשרות הראשונה אין כאן שקר כי שני האמוראים הראשונים נחלקו ביניהם מה הדין במקרה שלפניהם וכל אחד אמר את דעתו.

משנה: נותנים לבתולה שהתארסה זמן של 12 חדשים מיום שתבעה הבעל להינשא לו, כדי להכין את ענייני חופתה ותכשיטיה, וכן נותנים לאיש זמן להכין צרכי סעודה וחופה. ולא למנה שאינה טורחת כ"כ בתכשיטים לפי שבכר יש לה, נותנים 30 יום.

הגיע זמן ולא נישא: אם הגיע זמן החתונה והבעל לא נשא את האישה (= העיכוב מצידו), הוא צריך לפרנס אותה, משום שבית דין תקנו שהבעל חייב במזונות אשתו, וכיון שהגיע הזמן שהוא אמור להיות בעלה אלא שהוא מתעכב ולא נושא אותה, לכן הוא צריך לזונה, ואם הוא כהן והיא בת ישראל היא אוכלת בתרומה כאשתו.

רבי טרפון אומר: הבעל יכול לתת לה את כל מזונותיה מתרומה, וכשתהיה טמאה (= ואסורה בתרומה) תמכור את התרומה ותקנה בדמיה חולין.

רבי עקיבא אומר: נותן לה חצי חולין שתאכל בימי טומאתה וחצי תרומה לימי טהרתה.

היבם: שומרת יבם (= היבם כהן) אינה אוכלת בתרומה.

עשתה ששה חדשים: אם מתוך 12 החדשים שנתנו לה לפרנס את עצמה היא היתה מאורסת לבעלה ששה חדשים ואח"כ הוא מת, ואת הששה החדשים הנותנים היא עשתה בחיי היבם, ואפילו אם עשתה את כל ה-12 חדשים בחיי בעלה חוץ מיום אחד (שאז הוא מת) ואת היום האחרון עשתה בחיי היבם, או שאת כל ה-12 חדשים עשתה בחיי היבם חוץ מהיו הראשון שהיה בחיי בעלה, אינה אוכלת בתרומה אם היבם כהן.

זו משנה ראשונה: מה שאמרנו שאם הגיע זמן ולא נישא אוכלת בתרומה זה משנה ראשונה, אבל בית שהיה אחריהם תיקנו ואמרו שאין האשה אוכלת בתרומה עד שתיכנס לחופה, ויבואר בגמרא.

גמרא: מנא הני מילי: מניין שנותנים לבתולה 12 חדשים? שנאמר לגבי נישואי רבקה "וַיֹּאמֶר אָחִיהָ וְאִמָּה תֵּשֶׁב הַנֶּעֱרָ אֵתְנוּ יָמִים או עֲשׂוֹר אַחֵר תֵּלֶךְ", ויש לדון מה הכוונה "ימים", אי אפשר לומר שהכוונה לשני ימים, לפי שאין דרך בני אדם לבקש דבר מועט

ואם לא יסכימו לבקש דבר יותר גדול, שהרי אחיה ואביה של רבקה בקשו מאליעזר עבד אברהם שרבקה תישאר אצלם "ימים" לפני שתלך, ואליעזר סירב, והם אמרו לו שתישאר אצלם "עשור" (= עשרה ימים) ורק אח"כ תלך, והרי אם אליעזר לא הסכים שהיא תישאר אצלם רק עוד יומיים בוודאי שלא יסכים שתישאר אצלם עוד עשרה ימים.

אלא בהכרח ש"ימים" הכוונה לשנה, כפי שנאמר **"יָמִים תִּהְיֶה גְּאֻלָּתוֹ"** (= לעניין המוכר בית בעיר המוקפת חומה שיכול לגאול אותו עד שנה), הרי ש"ימים" זו שנה, ומכאן שנותרים לבתולה 12 חדשים. (ובעת מובן שהם ביקשו שרבקה תישאר "ימים" דהיינו שנה, וכשאליעזר לא הסכים הם אמרו שתישאר רק עשרה ימים).

קושיא: אולי "ימים" הכוונה לחודש, שנאמר **"עַד חֹדֶשׁ יָמִים"** (= לגבי המתאוננים במדבר, שה' אמר שיתן להם בשר עד חודש ימים)?

תירוץ: אנו לומדים מקום שכתוב בו "ימים" סתם (= לגבי רבקה) ממקום שכתוב בו "ימים" סתם (= בתי ערי חומה), ולא לומדים מקום שכתוב בו "ימים" סתם מ"ימים" שכתוב בסמוך להם "חודש" (= חֹדֶשׁ יָמִים).

אמר רבי זירא: קטנה שהתארסה, בין היא ובין אביה יכולים לעכב את הנישואין עד שתגדל.

קושיא: מובן מדוע היא יכולה לעכב, אבל מדוע אביה יכול לעכב, מה זה קשור אליו?

תירוץ: הוא חושש שכעת כשהיא קטנה היא לא יודעת לקראת מה היא הולכת, אבל מחר היא תמרוד בבעלה לפי שלא תוכל לסבול אותו ותחזור אלי עד שתגדל, ואני יצטרך לתת לה תכשיטים אחרים כשתרצה להינשא שוב.

אמר רבי אבא בר לוי: לא קובעים זמן לקטנה להשיאה כשהיא קטנה, לפי שהנישואין הם טורח עבודה. אבל קובעים לקטנה זמן להשיאה כשהיא תהיה גדולה, ודווקא ללא קידושין, לפי שלא מקדשים בקטנות עד שתגדל ותאמר 'בפלוגי אני רוצה'.

פשיטא: מה החידוש שקובעים לקטנה זמן להשיאה כשתהיה גדולה?

מהו דתימא: היה מקום לומר שמא אם נקבע לה זמן כשהיא קטנה יכנס פחד בליבה ותחלש ולא תוכל להינשא כשתגדל, קמ"ל שלא חוששים לזה.

אמר רב הונא: נערה שבגרה אפילו רק יום אחד ואח"כ התקדשה, נותנים לה רק 30 יום מהאירוסין כמו אלמנה, לפי שהיא כבר הכינה לעצמה תכשיטים לפני שהגיעה לבגרות כדי שלא תצטרך להמתין עוד.

כתבועה: כאילו בעלה תבע אותה שתכין את עצמה לנישואין.

מאי לאו כתבועה דבתולה: שנותנים לה 12 חדשים משעת האירוסין.

תא שמע בוגרת: ארוסה בוגרת ששהתה 12 חדשים ועדיין לא נישאת, הואיל ובעלה חייב במזונותיה דינה כאשה נשואה ולכן בעלה יכול להפר נדריה ללא שותפות אביה. משמע שנותנים לבוגרת 12 חודש ולא 30 יום!

דחייה: כוונת הבריייתא ל- 1. בוגרת לאחר 30 יום, 2. ולנערה ששהתה 12 חודש.

תא שמע המארס: המארס את הבתולה, בין שתבעה הבעל להינשא והיא מעכבת, או להיפך, נותנים לה זמן של 12 חודש שיכולה לעכב את הנישואין, וזמן זה הוא מזמן התביעה להינשא ולא משעת האירוסין, ואם היא בגרה הרי היא נחשבת ל"תבועה" (= כאילו תבעה הבעל להינשא) ואם בגרה אפילו רק יום אחד נותנים לה 12 חודש, ויש ארוסה שנותנים לה רק 30 יום (= יבואר לקמן). נמצא שלבוגרת נותנים 12 חודש, ולא כדברי רב הונא שנותנים לה רק 30 יום! הגמרא נשארת בקושיא על רב הונא.

כעת הגמרא מבארת לאיזה ארוסה נותנים רק 30 יום:

אמר רב פפא: בוגרת שעברו עליה 12 חודש בבגרות, ואח"כ התארסה, נותנים לה 30 יום משעת אירוסין כאלמנה.

*

שמא תשקה: מדאורייתא ישראלית ארוסה לכהן אוכלת בתרומה ורבנן גזרו שלא תאכל. נחלקו הדעות בטעם הגזירה. לדעת עולא משום שמא כשתאכל בעודה ארוסה תאכיל לאחיה ואחיותיה הישראלים מהתרומה והם אסורים לאכול אותה.

אי הכי הגיע זמן: מדוע כתוב במשנה שאם הגיע זמן החופה והבעל מעכב את הנישואין היא אוכלת בתרומה, והרי עדיין קיים החשש הנ"ל?

הגמרא מתרצת שכשהגיע הזמן והוא מפרנס אותה באופן קבוע, הוא מוציא אותה מבית אביה ונותן לה מקום מיוחד שם תאכל כדי שלא תבזבז את המזונות ותאכיל לקרוביה.

לקיט כהן לישראל: לפי זה כהן שהוא פועל 'לקיט' המלקט תבואה בביתו של ישראל, יהא אסור לו לאכול שם תרומה מחשש שמא יאכיל לבני ביתו של בעל הבית הישראליים?

הגמרא מתרצת: הרי הבעל הבית הוא זה שאמור לשלם ללקיט על עבודתו, ולכן הוא לא יבוא לקחת ממנו מאכלים.

משום 'סימפון': דהיינו שמא כשתכנס לחופה ימצא בה הבעל מום ויתברר שקידושיה היו בטעות ונמצא למפרע שאכלה תרומה באיסור.

אי הכי נכנסה לחופה ולא נבעלה: גם כן יהא אסור לה לאכול כי עדיין לא בדק אותה הבעל ושמא ימצא בה מום?

הגמרא מתרצת: קודם הכניסה לחופה החתן בודק את הכלה על ידי קרובותיו שבדקות אותה שלא יהא בה מום.

עבד כהן שלקחו מישראל: לפי זה כהן שקנה עבד מישראל יהא אסור לעבד לאכול בתרומה שמא ימצא בו מום והמקח יתבטל?

הגמרא מתרצת: בעבד אין חשש סימפון כי מום הנראה לעין כל האדון כבר ראה והסכים לקנותו, ואילו מום שאינו נראה לא אכפת לו לאדון העיקר שיעשה העבד את מלאכתו.